

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. II. Statuitur discrimen inter delectationem de cogitatione, & re mala
cogitata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

11. Solvuntur.
12. Oblectatio rei mala extrinsecè non semper est mala.
13. Oblectatio de opere malo, ut malo, est mala.
14. Non est malum desiderium operis mali sub conditione verè auferente malitiam.
15. Est malum sub conditione non verè auferente malitiam.
16. Quomodo per morosam delectationem peccet vidua, vel sponsus?
17. Quando nam excusentur à peccato.
18. Quando conjuges peccent?

§. I.

Prænotanda.

CERTUM est, quòd consensus in ipsum opus, sit peccatum ejusdem gravitatis & speciei, sicut opus ipsum: solum igitur procedit quæstio de consensu in delectationem. Circa quam

Notandum primò: Delectationem aliquando esse de cogitatione rei malæ, aliquando verò de re mala cogitata. De cogitatione delectamur, quando motivum delectandi non est res cogitata, quam animus abhorret, & detestatur, sed ipsa cognitio veritatis, quam habemus de tali objecto; ita homines justis & sapientes, Angeli, DEUS ipse complacentiam habent de exacta cognitione etiam gravissimorum peccatorum. De re cogitata delectamur, cum motivum delectandi est delectabilitas ipsius rei & objecti cogitati, ipsaque cogitatio solum est conditio sine qua non.

Notandum secundò. Delectationem aliquando esse de substantia operis mali, aliquando verò tantum de aliqua circumstantia, aut modo delectabili ipsius. Sic ridet aliquis casum hominis ebrii, non quòd reverà gaudeat vel de casu vel de ebrietate, sed de modo amentie, quam ebrius exhibet. Ita placent in Comiciis actionibus ingeniosa furta, non quòd ipsum opus injustitiæ, sed modus furandi ingeniosus, aut mimicum imitandi artificium oblectet. Et ratio est: quòd appetitus sequatur apprehensionem: sed in apprehensione quandoque aliquis modus ac circumstantia ut delectabilis representatur, absque hoc, quòd opus ipsum delectabile appareat: ergo similiter appetitus poterit delectari in aliquo modo & circumstantia sine operis ipsius complacentia.

Notandum tamen tertio. Quamvis extra materiam veneream facile sit delectationem de cogitatione rei malæ, aut delectationem ipsius rei distinguere, id tamen esse perquam difficile in cogitatione de objectis venereis, eò quòd propter objecti delectabilis vehementiam, naturæque vitiatæ lubricam propensionem periculosum sit in solius cogitationis delectatione sistere, quin simul rapiatur appetitus in rei cogitatæ delectationem. Nihilominus signa quædam, è quibus cognosci possit, num de sola cogitatione rei inhonestæ sit delectatio, tradit Castropal. Tr. 2. disp. 2. p. 10. §. 1. primò, si habeas expressam displicentiam operis mali, & interrogatus, an illud opus placeat, mox negativè responderes. Secundò: si cogitatio rei inhonestæ oriatur ex causa vel occasione licita & honesta: v. g. ex auditis confessionibus, lectione, & studio Casuum, rei medicæ &c. Ter-

tiò: si non sit major affectus erga elegantiam, & artificium aliquod, quod reperitur in turpi objecto, quàm si illud in re indifferenti, vel honesta audires, inspiceres, &c. tunc magis de modo artificioso vel pulchro, quàm de re ipsa delectari præsumeris: econtra si artificium aliquod picturæ, carminis, musicæ, narrationis historia, exhibitionis comicæ in objectis turpibus avidè venaris, in aliis verò piis honestisve objectis erga illud parum aut nihil afficeris, non tam de modo pulchro & artificioso, quàm ipsa objecti turpitudine convinceris delectari.

Notandum quartò. Quæstionem procedere non tantum de consensu in delectationem sensibilem, quæ nimirum oritur in appetitu sensitivo, sed etiam rationali, quæ est complacentia ipsius voluntatis & appetitus rationalis: nam utraque sufficit ad morosam delectationem. His positis sit

§. II.

Statuitur discrimen inter delectationem de cogitatione, & re mala cogitata.

CONCLUSIO PRIMA. Per se loquendo nulum est peccatum delectari de cogitatione, vel aliquo modo artificioso & delectabili res illicitæ. Ita communis.

Ratio est: quia delectatio rei non mala non est mala: atqui cogitatio rei malæ, vel aliquis modus mirabilis, aut delectabilis ipsius, non est malus: ergo neque de his voluntariè delectari est malum. Unde DEUS & angeli gaudent de facto de perfecta cognitione, quam habent, non tantum bonorum, sed etiam malorum. Dixi per se loquendo: nam per accidens fieri potest, ut ejusmodi delectatio fiat mala saltem venialiter, vel ex intermissione debite ordinationis in bonum finem, vel ex adjunctione finis indebiti.

Dices: Non licet desiderare & efficaciter velle aliquem modum artificiosum, qui est inseparabilis ab actu malo: ergo etiam tali artificioso modo delectari non licet. Respond. negando consequentiam: quia simplex complacentia sequitur conditionem objecti, ut est in apprehensione, sed apprehensio aliquando præciudit modum artificiosum ab ipsa malitia operis; estque per accidens, quòd illud artificium in tali materia inhonestæ reperitur. Econtra voluntas efficacè sequitur conditionem objecti ut est à parte rei, ubi modus artificiosus non est separabilis ab opere malo.

CONCLUSIO SECUNDA. Consensus in delectationem de re mala cogitata, semper est malus: & pro qualitate objecti vel mortale vel veniale peccatum. Ita communis Catholicorum DD. cum S. D. hæc q. 74. a. 8.

Probatur primò autoritate S. Script. & PP. Nam pl. 10. Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. Et Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est illam in corde suo. Qui locus non solum de efficaci appetitu peccandi, sed etiam de simplici & deliberata delectatione fornicandi à SS. PP. exponitur: nam Hilarius in huncipsum locum, In Evangelio, inquit, adulterio motus tantum oculi incidentis æquatur, & cum fornicationis opere puniatur illecebrosa trans-

transcurrentis visus affectio. Ita & Chrylost. hom. 17. in Matth. Qui studet, inquit, elegantes facies inspicere, ipse sibi fornacem istius passionis accendit, & captivam faciens animam ad opus quoque celeriter adducit, propterea non dicit, qui concupivit ad adulterandum, sed qui viderit ad concupiscendum. Ubi S. Pater expresse distinguit inter concupiscere, & videre ad concupiscendum. Item S. Greg. 1. 21. Moral. c. 2. Per Moysen luxuria perpetrata, per auctorem vero munditie luxuria cogitata damnatur. D. August. 1. 12. de Trin. c. 12. Nec sanè, inquit, cum sola delectatione mens oblectatur illicitis, non quidem decernens esse faciendâ, tenens tamen & voluens libenter, quæ statim ut attingunt animum, respui debuerunt, negandum est esse peccatum; sed longè minus, quàm si opere statuatur implendum. Et mox, ut ostendat in hac morosa delectatione gravitatem peccati mortalis reperiri, subjicit: Totus homo damnabitur, nisi hæc, quæ sine voluntate peccandi, sed tamen non sine voluntate talibus animum oblectandi solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per Mediatoris gratiam remittantur.

8. Probatur tertio ratione S. Doctoris. Omnis deliberata voluntas rei malæ, est mala: sed consensus in delectationem rei malæ est deliberata voluntas rei malæ: tum quia delectatio cum consensu juncta est deliberata adhesio & inclinatio in rem malam; tum quia delectatio & operatio reducuntur ad idem genus: e. g. ad justitiam æquæ pertinet delectari de operibus justis, ac operari iusta; ipsæque delectationes sunt propter operationes: ergo, si opus ipsum est malum, etiam deliberatè delectari de tali opere malum est; & consequenter, si opus sit mortaliter malum, etiam delectatio erit mortale peccatum, vel si sit malum venialiter, erit veniale; e. g. si delectationem capias, quod levi mendacio alium deciperis, erit peccatum veniale; si gaudeas de commisso gravi furto, vindicta, &c. erit mortale peccatum.

§. III.

Consensus in delectationem veneream damnatur peccati mortalis.

9. **CONCLUSIO TERTIA.** *Consentire in delectationem veneream extra statum matrimonii semper est mortale peccatum, tamen si delectatio sistat in sola voluntate, & non sit in appetitu sensitivo. Ita Comm.*

Et probatur primò suprà adductis autoritatibus, quæ maximè loquuntur de delectatione venerea; ideoque delectantes condemnant peccati mortalis.

Probatur secundo ratione: Consentire in delectationem, quæ in se gravem deformitatem & repugnantiam habet cum recta ratione, est grave peccatum: sed delectatio venerea sive sit in appetitu sensitivo, sive sistat in voluntate, habet gravem deformitatem & repugnantiam cum recta ratione; unde ibi nulla datur parvitas materia: ergo consensus in illam semper est grave peccatum. Minor quoad 1. partem probatur: Venerea delectatio orta in appetitu sensitivo est libidinosa commotio spirituum generationi servientium naturâ suâ tendens ad expulsionem se-

minis, seu actum generationis; sed hunc finem querere, & actum generationis inchoare extra statum matrimonii habet gravem deformitatem repugnantem instituto naturæ & regulis rationis, estque pro varietate objectorum, circa quæ versatur mens venereè se oblectantis, auctochoata mollicitis & peccatum contra naturam aut fornicatio, &c. ergo hæc delectatio semper habet gravem deformitatem contra rectam rationem. Quoad 2. quæque partem probatur primò: Quia absque gravi necessitate & utilitate dare causam proximam intra genus luxurie se se incitativam ad motus libidinosos, est grave peccatum: sed complacentia voluntatis de actu vel objecto venereo est talis causa: ergo. Secundo: quia voluntas & amor operis mortaliter mali est mortaliter malus: sed etiam si delectatio sistat in voluntate, est tamen amor operis mortaliter mali: ergo etiam est mortaliter mala.

Dices primò. Si morosa delectatio esset peccaminosa, etiam esset prohibita, & quidem precepto, *Non concupisces*: sed hoc non est prohibita: quia per illud tantum damnatur concupiscentia, quæ est efficacis voluntas peccandi carnaliter: at delectatio tantum est simplex complacentia & voluntas inefficax. Secundo. Delectari de actu virtutis non sufficit ad meritum: ergo etiam delectari de opere malo non sufficit ad peccatum. Tertio. Malitia operis cogitari non semper redundat in delectationem: ergo non sequitur, si opus est malum, etiam delectationem de tali opere esse malam. Antecedens probatur, malitia intrinseca fornicationis consistit in damno prolis: sed hæc non redundat in simplicem delectationem voluntatis, neque enim fornicatio solum cogitata damnum proli inferre potest.

Respond. ad 1. primò, ex S. D. q. 15. de Ver. 4. morosam delectationem etiam prohiberi precepto, *Non concupisces*. Quia qui voluntariè delectatur de opere illicito, concupiscit illud, non quidem ad efficiendum, quæ esset voluntas efficacis, sed tamen ad sese oblectandum per amorem simplicis complacentiæ, adeoque est concupiscentia operis habendi affectivè, & in esse voliti non executive, & in esse rei. Respond. 2. Delectationes morosas prohiberi iisdem præceptis quibus ipsa opera prohibentur; si quidem, ut dictum, delectatio & opera pertinent ad idem genus: Unde delectatio morosa de fornicatione statibus, osculis, &c. prohibetur sexto præcepto, quo omnia ad genus fornicationis pertinentia prohibentur. Ad 2. Respond. primò cum S. D. l. c. ad 13. negando consequentiam, quia plus requiritur ad meritum, quàm demeritum, cum bonum sit ex toto, malum autem ex quolibet defectu, uti primò in simili casu diximus: Nihilominus

Respond. secundo. Si delectatio de actu virtutis proveniat ex motivo intrinseco honestati ipsius virtutis cum relatione ad DEUM ut ultimum finem, nihil ipsi deesse, unde à ratione merito excludi debeat, ideoque nego antecedens. Ad 3. neg. ant. & probationem maj. dist. Malitia fornicationis consistit in damno prolis tantum ut effectivè volito, vel ponendo, nego; etiam ut affectivè volito, concedo. Sed fornicatio tantum